

دستورالعمل اجرایی مبارزه با پرندگان، جوندگان، حشرات و حیوانات (موذی و مضر)

کنترل و انجام مبارزه منطقی و اصولی برای دفع آفات، جوندگان، پرندگان و جانوران مضر و بکارگیری استراتژی مدیریت برای جلوگیری یا مهار دراز مدت آنها با حداقل اثرات بر سلامتی انسان، محیط زیست و موجودات غیر هدف ضروریست. این رویکرد پایدار مبتنی بر کنترل آفات، به وسیله تلفیق ابزارهای بیولوژیکی، زراعی، فیزیکی و شیمیایی در حداقل رساندن مخاطرات اقتصادی، بهداشتی و زیست محیطی حائز توجه است.

جوندگان بالاخص موشها از آفات و مضرات اصلی در اماکن تولیدی و نگهداری مواد غذایی بوده و قابلیت بالایی در تولید مثل، سازگاری با محیط اطراف داشته و با امکان تغذیه از مواد غذایی مختلف و جویدن بسته بندی آنها و بطور غیر مستقیم نیز با باقی گذاشتن فضولات خود در اماکن نگهداری و ویژه بر روی مواد غذایی منجر به انتقال بیماری های خطرناک (برخی بیماریهای مشترک انسان و حیوان)، خسارات اقتصادی میگردند. لذا از نظر سلامت، بهداشت و اقتصادی و به لحاظ خسارت گسترده این گروه از جانوران (موشها) کنترل و مهار آنها امری لازم و اجتناب ناپذیر است.

از ظرفی تعیین روشهای مناسب به منظور جلوگیری از ورود جانوران و حشرات موذی به سالنها و کنترل کارایی روش های مذکور و همچنین ثبت و پایداری اطلاعات مربوط به اجرای برنامه مبارزه با حشرات و جانوران موذی "عطف به ابلاغیه شماره ۴۳/۴۹۱۴۵ مورخ ۸۴/۹/۲۰ دفتر نظارت بر بهداشت عمومی سازمان دامپزشکی کشور به عهده مسنول فنی بهداشتی مجتمع کشتارگاهی سردخانه و انبار های نگهداری می باشد."

با این اوصاف این اداره کل در راستای حفظ کیفیت و حصول اطمینان از بهداشت و سلامت محمولات نهاده های دامی و فرآورده های خام دامی موجود در انبارها و سردخانه های نگهداری، رعایت موارد مشروح ذیل را جهت رعایت اعلام می نماید:

الف- اقدامات محیطی:

- جلوگیری از ورود جوندگان، پرندگان و حیوانات به داخل کشتارگاه و اماکن نگهداری نهاده های دامی و محصولات پروتئینی (انبار و سردخانه).
- مسدود نمودن حفره ها، کانالها و سوراخهای کنار دیوارها.
- تعویض شیشه و دربهای شکسته.
- نصب توری بر روی سوراخها و منافذ فاضلاب.
- غیر قابل نفوذ نمودن درهای ورودی.
- قراردادن زباله در کیسه های دربسته..
- تعمیر کردن لوله های آب و جلوگیری از چکه کردن آنها.

ب - اقدامات مکانیکی:

۱- نصب تله در محل عبور جوندگان (بویژه موش).

۲- استفاده از تله های زنده گیر یا کشته گیر با کاربرد مواد غذایی جاذب موشها مانند خیار، گردو،

نکته: در صورت زنده بودن موشهایی که بدام افتاده اند بایستی با استفاده از اسپری حشره کش، موش را از بین برد. لاشه موشها را باید ضد عفونی نمود و آنها را در کیسه های در بسته قرارداد.

نکته: از آنجایی که موشها ترجیح می دهند از مناطق مخفی و تاریک و دور از دسترس تغذیه داشته باشند استفاده از جعبه های مخصوص طعمه گذاری در افزایش کارایی موش کش توصیه می شود. این جعبه ها علاوه بر فراهم نمودن شرایط ایده آل تغذیه موش ها، از طعمه نیز در برابر شرایط محیطی محافظت کرده و طول دوره ماندگاری طعمه را افزایش می دهد.

ج- مبارزه شیمیائی با استفاده از انواع جونده کش ها و طعمه های مسموم:

۱- استفاده از طعمه های مسموم محتوی جونده کشهای ضد انعقادی مانند: برود یفاکوم، وارفارین، برومادیالون.

نکته: کنترل و دفع جوندگان معمولاً با تله های مکانیکی، مواد ضد انعقادی خون و یا سموم تصعیدی انجام می شود.

۲- مواد سمی چون فسفید روی، بلافاصله پس از مصرف ظرف چند دقیقه تا چند ساعت منجر به مرگ می شود.

۳- دارو های ضد انعقادی خون که منجر به خونریزیهای داخلی شده و جانور هدف بعد از گذشت چند روز از بین می رود.

۴- برومادیالون و برودیفاکوم که از مواد ضد انعقاد خون هستند از انواع جونده کش ها به شمار می روند. این جونده کش ها به صورت طعمه مسموم آماده مصرف برای مقابله با انواع موش ها استفاده می شود.

۵- توصیه می شود جهت کنترل، مهار و مبارزه با جوندگان با استفاده از سموم مذکور، هماهنگی و رهنمود لازم از سازمان حفظ نباتات صورت گیرد. و یا از طعمه مسموم مورد تایید سازمان مزبور با رعایت کامل نکات بهداشتی و ایمنی استفاده شود.

د- طریقه مصرف:

بهترین محل قرار دان طعمه در نزدیکی محل ورود جوندگان و مکان های مخفی و یا در مسیر فضولات آنها می باشد. برای نحوه مصرف، میزان مصرفی و فاصله طعمه گذاری بسته به امکان نگهداری و نوع اقلام توصیه و دستور سازمان حفظ نباتات را دستور کار خود قرار دهید.

ه- ایمنی بعد از استفاده از مرگ موش:

- موشهای مرده را پیدا کرده و بسوزانید و یا در محل مناسب دفن نمایید.

- طعمه های خورده نشده را بسوزانید و یا در محل مناسب دفن کنید و آن را در آب نیندازید.

- محصول استفاده نشده را بصورت در بسته در محل مناسبی که دارای قفل باشد و دور از دسترس مراجعین نگهداری کنید.

- دستهای خود را خوب بشوئید.

- بسته بندی های فرآورده و مقادیر سم مصرف نشده را در آب رها نسازید.

و- نکات زیر را به خاطر داشته باشید:

- کلرات به علت اثر ضد انعقادی باعث ترس موش از طعمه نمیگردد و پیش طعمه گذاری لازم نیست.
- چوندگان چند روز بعد از خوردن مقدار کمی از کلرات خواهند مرد.
- در صورت مشاهده اولین آلودگی به موش، طعمه گذاری انجام می گیرد و به صورت هفتگی و یا در فواصل کمتر در صورت لزوم به نقاط طعمه گذاری شده سرکشی شود.
- تعداد مناطقی که طعمه گذاری می شود و مقدار طعمه در هر مکان بستگی به شدت آلودگی دارد.
- تمام نقاط و مکانهای که موش ها حرکت می کنند، زندگی میکنند و تغذیه میکنند طعمه گذاری انجام گیرد.
- ظروف و وسایل مخصوص برای حفاظت طعمه از رطوبت و عدم دسترسی پرندگان و دیگر حیوانات غیر هدف به طعمه داده شود.
- به نقاط طعمه گذاری شده سرکشی کنید و تا زمانیکه فعالیت موشها متوقف نشده به این کار ادامه دهید.
- در محلهایی که طعمه آلوده شده یا برده شده طعمه جدید جایگزین کنید.
- موشها ترجیح می دهند در مکانهای سرپوش دار و محلای آشنا و محاط شده تغذیه کنند.
- موشهای خانگی به صورت انفرادی تغذیه میکنند و اشیاء جدید را شناسایی میکنند تغییر نقاط طعمه گذاری گاهگاهی مفید میگردد.
- **نکته:** جزئیات گزارش بازرسی کنترل آفات و چوندگان باید در بایگانی انبار، سردخانه، کشتارگاه به ترتیب تاریخ بایگانی شود.

- محل های طعمه گذاری شده باید توسط مسئول فنی بهداشتی تعیین گردد. همچنین برچسب زنی و تاریخ زنی تله ها و نقشه ی نقاط طعمه گذاری باید تهیه و مستند گردد.

- به جز محل های تولید ماده ی غذایی سایر اماکن را می توان طعمه گذاری کرد.

- طعمه ها باید مواد چرب یا مومی باشد و نباید هیچ مخاطره ای برای ماده ی غذایی تولیدی داشته باشد.

- نقاط طعمه گذاری در خارج از مکان باید به طور مشخص علامت گذاری شود.

- درهای خارجی، پنجره ها و پنجره های سقفی باید به خوبی بسته شده و فاقد درز باشند. در صورت نیاز از نوار درزگیر استفاده شود.

- چنانچه طی ساعت های معمولی تولید، درها باز و بسته شوند برای جلوگیری از ورود حشرات موانع مناسبی نظیر توری یا پرده ی هوا باید نصب شود.

- پنجره های باز شو باید با توری مناسب و ثابت مجهز شوند.

- آب راه های روباز باید دارای پوشش مشبک یا میله ای باشد. وضعیت این حفاظ ها باید مناسب بوده درجه های تهویه باید مجهز به پوشش با سوراخ های ریز باشد.

- نمای خارجی اماکن نگهداری باید طوری طراحی و ساخته شده که امکان ورود هیچ آفتی وجود نداشته باشد.

- از ورود پرندگان به کلیه ی محل های تولید و نگهداری محصول باید جلوگیری شود. برای این منظور باید کلیه درزها و شکاف های دیوارها و سقف را

پر کرد یا با توری مناسب پوشاند. در ضمن برای جلوگیری از لانه گزینی پرندگان سایبان ها را باید مقاوم ساخت. در صورت لانه گزینی پرندگان در

داخل کارخانه، آشیانه و پرنده را باید از محل دور کرد. نظافت و گندزدایی محل آشیانه و محل حضور پرنده نیز الزامی است.

- هیچ حیوان یا پرنده نباید وارد این اماکن شود. از غذادهی سگ و گربه توسط کارکنان برای جلوگیری از ورود و تشویق به ورود آن ها به اماکن مورد

نظر باید خودداری شود. کلیه درها و ورودی ها را باید بسته نگه داشت. از حیوانات اهلی نباید برای هدف های کنترل جوندگان مودی و آفات استفاده شود.

با توجه به اینکه ورود حیوانات وحشی مانند: روباه و شغال و... در محوطه مجتمع کشتارگاهی، انبار و سردخانه باعث انتقال آلودگی می شود؛ بنابراین تاکید می گردد کلیه راه های ورودی، دیوارهای جانبی محوطه انبارمسدود و همچنین از نگهداری حیوانات اهلی در این اماکن جلوگیری شود.

ز- استفاده از دستگاه حشره کش:

- کلیه محل های تولید و نگهداری محصول در دمای محیط باید دارای حشره کش برقی (اولتراسونیک) باشند. برای حداکثر کارایی، این دستگاه ها باید در محل هایی نصب شوند که شدت نور کم باشد. این دستگاه ها نباید جایی نصب شود که زیر آن ماده خام یا محصول فرآوری شود. فاصله ی حشره کش های برقی از این محل ها باید حداقل ۳ متر باشد.

- هر دستگاه حشره کش باید دارای سینی جمع آوری بقایای حشرات باشد. این سینی باید به طور متناوب بازرسی و نظافت شود.

- دستگاه حشره کش باید در هنگام تولید و خاتمه آن و حتی تعطیلی اماکن روشن باشد. لامپ ماورای بنفش این دستگاه ها باید هر ۱۲ ماه و یا در زمان های مورد نیاز تعویض شود.

- محیط اماکن کشتارگاهی و نگهداری باید وضعیت مناسبی داشته و عاری از تجمع زباله، انباشت مواد بسته بندی، پالت های شکسته و تجهیزات اضافی، خراب و غیره باشد.

- نمای خارجی اماکن باید در وضعیت مناسبی نگهداری شود. از رشد گیاه نزدیک دیوار اماکن نگهداری باید جلوگیری شود. کلیه آب روهای خارجی باید تمیز و کارآمد باشند. برای جلوگیری از لانه گزینی آفات از قرار دادن و تکیه دادن پالت ها، سینی و سایر مواد به دیوار خودداری شود.

- برای جمع آوری و دفع زباله و کثافات، محل مناسبی دور از محیط تولید باید در نظر گرفته شود. سطل های زباله و ظروف مشابه همیشه باید در بسته باشند و در فاصله های مناسب تخلیه شوند. از آنجا که زباله و کثافات موجب تجمع آفات می شود نگهداری مناسب از این وسایل بسیار اهمیت دارد.

نکته: موثرترین رویکرد برای کنترل هجوم آفات اجرای مناسب استاندارد های نگهداری است. کنترل تجمع ضایعات غذایی و مواد زاید بسته بندی، جمع آوری تجهیزات و وسایل اضافی از محوطه ی تولید و چرخش صحیح محصول در انبار از این موارد است.

- کالاها و تجهیزات نباید به دیوار تکیه داده شوند. حداقل فاصله ی تجهیزات از دیوار باید ۵۰ سانتی متر باشد تا نظافت و گند زدایی به آسانی انجام شود. محل اتصالات دیوار به دیوار و نیز دیوار به کف عاری از کثافات باشد.

اداره کل کنترل کیفی

شهریور ۱۳۹۵

جمهوری اسلامی ایران

" اقتصاد مقاومتی ، اقدام و عمل "

تاریخ : ۱۳۹۵/۹/۷

شماره : ۵۱/۵۱/۱۱۲۲۲۵

پیوست : ندارد